

Herbeoordeling
B Theologie | B Religiewetenschappen
M Theologie en Religiewetenschappen
Radboud Universiteit

© 2022 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2138

Inhoud

Samenvatting	4
Scoretabel	5
Introductie	6
Procedure	6
Informatie over de opleidingen	7
Beschrijving van de relevante beoordelingsstandaarden	9
Introductie	9
Standaard 3. Toetsing	10
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	14
Eindoordeel	16
Bijlage 1. Programma visitatiebezoek	17
Bijlage 2. Geraadpleegde materialen	18

Samenvatting

Het panel stelt vast dat de opleidingen een breed gedragen cultuurverandering op het gebied van toetsing hebben doorgemaakt en dat ze het systeem van toetsing in een geïntegreerde benadering volledig vernieuwd hebben. Deze verbeteringen zijn consistent doorgevoerd met en door alle betrokkenen bij de opleidingen. Tijdens de visitatie heeft het panel in de verschillende gesprekken kunnen verifiëren dat de verbeteringen zijn geland in alle lagen van de organisatie, en breed gedeeld en gedragen zijn. Het panel prijst de opleidingen hiervoor en is van oordeel dat de opleidingen een grote verbetering gemaakt hebben op de gestelde voorwaarden.

Standaard 3: Toetsing

De opleidingen hebben hun systeem van toetsing sinds de vorige visitatie grondig gerenoveerd en daarmee ruimschoots voldaan aan de door het panel opgelegde voorwaarden uit 2020.

- *Borgingsprocedure eindniveau.* De opleidingen hebben een degelijke borgingsprocedure van de eindwerken ontwikkeld. De examencommissie ziet op gedegen en proactieve wijze toe op de kwaliteit van zowel het eindniveau van alle opleidingen als van de vakken met steekproeven en controles, en is zich daarbij goed bewust van haar taken en verantwoordelijkheden.
- *Implementatie eindtermen in alle specialisaties.* De nieuwe eindtermen op het gebied van methodologie en de uitwerking hiervan in het nieuwe vak *Research Design* zorgen ervoor dat alle masterstudenten Theologie en Religiewetenschappen hierin op het juiste niveau onderwijs krijgen. Het panel moedigt de masteropleiding aan deze gedeelde methodologische basis te blijven bewaken. De examencommissie ziet toe op de implementatie van de eindtermen in alle specialisaties via een periodieke controle op de toetsplannen, die voor alle bachelor- en masteropleidingen en de specialisaties daarbinnen wordt uitgevoerd.
- *Beoordelingsprocedure eindwerken.* De beoordelingsprocedure van de eindwerken in de bacheloropleiding Theologie, en parallel daaraan ook in de bacheloropleiding Religiewetenschappen, is op passende wijze aangepast. De beoordeling van methodologie is sterker verankerd in het eindcijfer en het onderling overleg tussen de twee beoordelaars zorgt voor een meer afgewogen argumentatie van het eindcijfer. Het gezamenlijke beoordelingsoverleg is een nuttig kalibratiemoment voor examinatoren. Het panel adviseert op deze weg voort te gaan en te blijven streven naar een gedeelde consensus over het gebruik van beoordelingscriteria om te grote verschillen tussen beoordelaars in de toekomst te voorkomen.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

Het panel concludeert op basis van de theses dat afgestudeerden van de bacheloropleiding Theologie de beoogde leerresultaten van de opleiding realiseren en dat de opleiding daarmee voldoet aan de door het panel opgelegde voorwaarden.

- *Verbetering onderwijs onderzoeksvaardigheden.* De opleiding heeft, samen met de bacheloropleiding Religiewetenschappen, het methoden- en vaardighedenonderwijs binnen de opleiding voldoende versterkt door het invoeren van extra methodenvakken en door het versterken van het schrijfproces. De effecten hiervan zijn zichtbaar in de eindwerken van de opleiding.
- *Intensiveren individuele begeleiding.* De opleiding heeft, ook hier samen met de bacheloropleiding Religiewetenschappen, de individuele begeleiding bij de bachelorthesis versterkt door toevoeging van twee individuele feedbackmomenten. Het panel ziet hierin een duidelijke verbetering. Het adviseert hierbij beide feedbackmomenten verplicht te stellen, en extra aandacht te geven aan begeleiding bij keuze en inkadering van het afstudeeronderwerp.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleidingen als volgt:

B Theologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

B Religiewetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

M Theologie- en Religiewetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Prof. dr. M. (Marc) Vervenne, voorzitter

Peter Hilderling MSc, secretaris

Datum: 02-12-2022

(aanvulling: 24-03-2023)

Introductie

Procedure

Aanleiding

De bacheloropleidingen Theologie (56109) en Religiewetenschappen (50902) en de masteropleiding Theologie & Religiewetenschappen (60824) van de Radboud Universiteit zijn in januari 2020 beoordeeld door een visitatiepanel onder leiding van prof. dr. Marc Vervenne. Bij de beoordeling hanteerde het panel het van toepassing zijnde beoordelingskader van de NVAO, het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling 2018. Het panel heeft bij de drie opleidingen standaard 3 (Toetsing) als 'voldoet ten dele' beoordeeld, en bij de bacheloropleiding Theologie ook standaard 4 (Gerealiseerde leerresultaten). Het panel is op basis daarvan tot het eindoordeel 'positief onder voorwaarden' gekomen. De NVAO heeft op basis van dit paneloordeel besloten de accreditatie van deze drie opleidingen in stand te houden, onder de conditie dat de Radboud Universiteit vóór 9 maart 2023 een rapport aanlevert dat aantoont dat de opleidingen aan de gestelde voorwaarden voldoen.

Panelvergadering

In samenspraak met de instelling en opleidingen benaderde Academion de leden van het visitatiepanel dat in 2020 de visitatie van de opleidingen bij de Radboud Universiteit uitvoerde. De NVAO bevestigde op 14 april 2022 de samenstelling van de commissie.

Het panel dat de herbeoordeling van de opleidingen Theologie- en Religiewetenschappen uitvoerde, bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. M. (Marc) Vervenne, emeritus hoogleraar Bijbelwetenschap aan de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven en ere-rector magnificus van de KU Leuven (België) [voorzitter];
- Prof. dr. T.H. (Hetty) Zock, bijzonder hoogleraar Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid aan de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. H.C. (Hijme) Stoffels, emeritus hoogleraar Sociologie van Kerk en Godsdienst aan de Faculteit Religie en Theologie van de Vrije Universiteit Amsterdam;
- Prof. dr. M. (Mariëtte) van den Hoven, hoogleraar Medische Filosofie en Ethiek van het Amsterdam Universitair Medisch Centrum;
- Prof. dr. J.T. (Thijl) Sunier, emeritus hoogleraar Antropologie van Religie aan de Faculteit van Sociale Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam;
- (Annemarie) Foppen, MSc, alumna van de masteropleiding Theology and Religious Studies (research) en van de masteropleiding Policy, Communication and Organisation; promovenda Religie en Leiderschap aan de Vrije Universiteit Amsterdam [student-lid].

In opdracht van de Radboud Universiteit organiseerde en verzorgde evaluatiebureau Academion het visitatiebezoek ten behoeve van de aanvullende beoordeling. Peter Hildering MSc trad op als coördinator en ondersteunde het panel als secretaris. Hij is door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd.

In de aanloop naar het visitatiebezoek stuurden de opleidingen een gecombineerde stand-van-zakennotitie naar het panel, met daarbij ondersteunende documentatie (zie bijlage 2). Van de bacheloropleiding Theologie kreeg het panel de drie beschikbare eindwerken uit de studie jaren 2020-2021 en 2021-2022. De opleiding stelde deze eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel.

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en de eindwerken, en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden in voorbereiding op het bezoek. Het bezoek vond plaats op 4 november 2022 te Nijmegen.

Rapportage

De secretaris schreef in samenspraak met de panelvoorzitter een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat intern voor binnen Academion voor een collegiale toets. Daarna vroeg hij de panelleden om het rapport van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na accordering door het panel stuurde de secretaris het rapport naar de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de secretaris het naar de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen en naar het College van Bestuur van de Radboud Universiteit.

Informatie over de opleidingen

Naam van de instelling:	Radboud Universiteit
Status van de instelling:	Bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	Positief

Bacheloropleiding Religiewetenschappen

Naam van de opleiding:	Religiewetenschappen
CROHO-nummer:	50902
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Religiestudies Islamstudies
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	09-03-2023

Bacheloropleiding Theologie

Naam van de opleiding:	Theologie
CROHO-nummer:	56109
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Theologie
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	09-03-2023

Masteropleiding Theologie en Religiewetenschappen

Naam van de opleiding:	Theologie en Religiewetenschappen
CROHO-nummer:	60824
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Religiestudies Islamstudies Geestelijke Verzorging Religie en Beleid Theology
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	09-03-2023

Beschrijving van de relevante beoordelingsstandaarden

Introductie

In aanvulling op de beoordeling van de opleidingen in januari 2020 beoordeelde het panel of aan de voorwaarden is voldaan zoals die door de NVAO zijn gesteld.

Voor de bacheloropleiding Religiewetenschappen en de masteropleiding Theologie en Religiewetenschappen gelden als voorwaarden op standaard 3:

- het ontwikkelen en implementeren van een adequate borgingsprocedure voor de kwaliteit van de eindwerken;
- het periodiek controleren door de examencommissie dat het programma van alle specialisaties de eindtermen op het juiste niveau aan bod laat komen.

Voor de bacheloropleiding Theologie gelden als voorwaarden op standaard 3:

- het herzien van de scriptiebeoordelingsprocedure;
- het ontwikkelen van een adequate borgingsprocedure voor de bacheloreindwerken.

Voor de bacheloropleiding Theologie gelden als voorwaarden op standaard 4:

- versterking van het onderwijs in onderzoeksvaardigheden;
- intensivering van de individuele begeleiding.

In het onderstaande wordt beschreven in hoeverre de opleidingen aan de gestelde voorwaarden voldoen op standaard 3, en in hoeverre de bacheloropleiding Theologie voldoet aan de gestelde voorwaarden op standaard 4. Het panel heeft hiervoor het systeem van toetsing van de opleidingen bestudeerd, zowel integraal als met bijzondere aandacht voor de hierboven gestelde voorwaarden, en eindwerken en beoordelingen daarvan bekeken. Het heeft tijdens de visitatie over de doorgevoerde verbeteringen rondom toetsing en eindwerken gesproken met studenten en docenten, met het management en met de examencommissie van de drie opleidingen.

Het panel stelt op basis hiervan vast dat de opleidingen een breed gedragen cultuurverandering op het gebied van toetsing hebben doorgemaakt en dat ze het systeem van toetsing in een geïntegreerde benadering volledig gerenoveerd hebben. Deze verbeteringen zijn consistent doorgevoerd met en door alle betrokkenen bij de opleidingen. Tijdens de visitatie heeft het panel in de verschillende gesprekken kunnen verifiëren dat de verbeteringen zijn geland in alle lagen van de organisatie, en breed gedeeld en gedragen zijn. Het panel prijst de opleidingen hiervoor en is van oordeel dat de opleidingen een grote verbetering gemaakt hebben op de gestelde voorwaarden.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Alle opleidingen: Borgingsprocedure eindwerken

De examencommissie Theologie en Religiewetenschappen) is door het visitatiepanel in 2020 aangesproken op haar rol in de borging van het eindniveau van de opleidingen. Volgens het panel had de examencommissie onvoldoende zicht op dat eindniveau, en had zij bovendien geen adequate borgingsprocedures ingericht om dit zicht te kunnen krijgen. De commissie heeft die problemen na de visitatie opgepakt en meteen een nieuwe borgingsprocedure voor de eindwerken van de opleidingen vastgesteld. Deze procedure omvat een jaarlijkse steekproef uit de eindwerken van alle opleidingen om te controleren of deze aan het gewenste eindniveau voldoen, alsook een bespreking over de bevindingen hieruit die de commissie twee keer per jaar met de opleidingscoördinator voert. In haar jaarverslag noteert de examencommissie haar bevindingen over de eindwerken

Daarnaast houdt de examencommissie nauw toezicht op de kwaliteit van toetsing binnen de cursussen. Volgens het 'toetsing van de toetsing'-principe controleert de examencommissie ieder semester de toetsing binnen een aantal geselecteerde vakken. Daarbij let zij onder andere op navolging van procedures voor het opstellen van de toetsen en op de antwoordmodellen, de navolgbaarheid en transparantie van de beoordelingen en de relatie tussen de toetsing en de leerdoelen van het vak. De resultaten hiervan bespreekt de commissie in een overleg met de verantwoordelijke docenten.

De faculteit heeft ervoor gekozen om de examencommissie Filosofie en de examencommissie Theologie en Religiewetenschappen met ingang van het academisch jaar 2021-2022 samen te voegen. Om docenten en de examencommissie te helpen bij het uitvoeren van hun borgingstaken heeft de faculteit geïnvesteerd in de ondersteuning hiervan. De faculteit heeft een professionele secretaris voor de examencommissie aangesteld, die daarnaast ook administratieve ondersteuning rondom toetsing levert. Hierdoor hebben docenten één aanspreekpunt gekregen voor toetsingsprocedures binnen de opleiding en heeft de examencommissie meer tijd en ruimte haar werkzaamheden uit te voeren.

Het panel heeft gesproken met de examencommissie en enkele verslagen ingezien. Het concludeert dat de examencommissie een grote professionaliseringsslag heeft gemaakt sinds 2020. De commissie heeft een proactieve rol in de borging van de kwaliteit van toetsing binnen de opleiding, en in het bijzonder van het eindniveau. Zij is zich goed bewust van haar rol en verantwoordelijkheden hierin. 'Toetsing van toetsing' werkt volgens zowel examencommissie als docenten goed in de praktijk; zij waarderen de feedback die zij hierbij van de examencommissie ontvangen. Het panel prijst de commissie voor de doorgevoerde verbeteringen en noemt ook de fusie met de examencommissie Filosofie en de investering in professionaliseren van de ondersteuning een goede stap. De fusie heeft ervoor gezorgd dat kennis, inzichten en *best practices* tussen beide examencommissies konden worden gedeeld, en daardoor voor een verdere kwaliteitsverbetering hebben gezorgd.

Bachelor Religiewetenschappen en Master Theologie en Religiewetenschappen: Betere controles op de implementatie van de beoogde leerresultaten in het curriculum van alle specialisaties

Voor de masteropleiding Theologie en Religiewetenschappen constateerde het panel in 2020 in de eindwerken verschillen tussen studenten van de vijf specialisaties wat betreft onderzoeksvaardigheden. Het

gaf daarom de examencommissie als aanbeveling mee om voor beide opleidingen Religiewetenschappen, en met name voor de masteropleiding, beter toe te zien op de implementatie van de beoogde leerresultaten in het curriculum van alle specialisaties. In reactie hierop heeft de opleiding het methodenonderwijs in de hele masteropleiding geharmoniseerd. De opleiding heeft nieuwe eindtermen voor alle specialisaties geïntroduceerd die de vereiste onderzoeksvaardigheden beschrijven. Studenten van alle specialisaties volgen gezamenlijk het nieuwe vak *Research Design*, waarin ze deze vaardigheden aangeleerd krijgen. Daarnaast zijn alle studenten voortaan verplicht om aan hun scriptie een methodologische onderbouwing toe te voegen.

Het panel heeft de nieuwe eindtermen en de inhoud van het vak *Research Design* bekeken, en masterstudenten en -docenten gevraagd naar hun ervaringen hiermee. Het concludeert dat de nieuwe eindtermen en het vak *Research Design* de specialisaties samenbinden, en dat dit door studenten en docenten positief wordt gewaardeerd. Vanwege de diversiteit in de achtergrond van studenten, en die in het vakgebied zelf, is er nog altijd enig verschil in niveau waarop studenten methodologieën beheersen, maar het vak zorgt ervoor dat de basis goed geborgd is. Het panel beschouwt dit als een verbetering en moedigt de masteropleiding aan te blijven investeren in het onderhouden van deze basis, en te bewaken dat deze in stand blijft.

Om erop toe te zien dat de beoogde leerresultaten van de opleidingen in voldoende mate aan de orde blijven komen in alle specialisaties, heeft de examencommissie een periodieke controle van alle toetsplannen ingevoerd, inclusief die van de bacheloropleiding Religiewetenschappen en de masteropleiding Theologie en Religiewetenschappen. Daarbij kijkt zij expliciet naar de vertaling van de eindtermen van iedere specialisatie in cursusdoelen en de bijbehorende toetsing. Het panel heeft deze toetsplannen ingezien en hier met de examencommissie over gesproken. Het stelt met goedkeuring vast dat de examencommissie op deze wijze een adequaat inzicht heeft in de vertaling van beoogde leerresultaten binnen de verschillende bachelor- en masterspecialisaties.

Bacheloropleidingen: Beoordelingsprocedure eindwerken

Het panel adviseerde in 2020 de beoordelingsprocedure voor de bacheloreindwerken te verbeteren, in het bijzonder bij de bacheloropleiding Theologie. Het panel concludeerde dat deze beoordelingsprocedure sterk uiteenlopende beoordelingen tussen eerste en twee beoordelaar in stand hield. Omdat het cijfer per beoordelingscategorie werd gevormd door het gemiddelde van beide beoordelaars, kon een onvoldoende deelbeoordeling van de ene beoordelaar gecompenseerd worden met een hoger cijfer van de tweede beoordelaar. Dit leidde daarnaast tot een mismatch tussen commentaar en becijfering op het beoordelingsformulier. De bacheloropleiding Theologie heeft als reactie hierop een nieuwe regel ingevoerd dat een onvoldoende van één van de twee beoordelaars niet automatisch tot een voldoende eindcijfer kan leiden. De opleidingscoördinator heeft hierbij de discretionaire bevoegdheid een derde beoordelaar in te schakelen om de doorslag te geven, of het werkstuk ter bespreking voor te leggen in het gezamenlijk overleg met alle examinatoren (zie onder). Het eindcijfer komt tot stand in een overleg tussen alle betrokken beoordelaars, waarin zij ook samen de feedback formuleren die op het beoordelingsformulier voor de student komt te staan. Dezelfde procedure is ook door de bacheloropleiding Religiewetenschappen overgenomen.

In aanvulling hierop hebben de bacheloropleidingen werk gemaakt van het afstemmen van de beoordelingswijze tussen de verschillende beoordelaars. Bij iedere beoordelingsronde aan het eind van het tweede semester organiseert de opleidingscoördinator een gezamenlijk overleg voor alle examinatoren binnen de opleiding waarin alle cijfers van de eindwerken formeel vastgesteld worden. Eindwerken waarbij de twee beoordelaars meer dan één punt uit elkaar liggen, worden plenair besproken door de twee

beoordelaars, waarbij zij uitleggen hoe ze de verschillende criteria hebben gehanteerd. Op basis hiervan zoeken zij consensus voor een eindcijfer. Door dit gesprek plenair te voeren komen alle beoordelaars tot kalibratie en ijking van de criteria voor het beoordelen van eindwerken. Naast een algemene bespreking staat in dit overleg steeds een specifiek thema centraal, zoals de overeenstemming tussen commentaar op het formulier en de becijfering. De opleidingscoördinator doet verslag van het overleg aan de examencommissie.

Ten slotte adviseerde het panel de opleidingen om bij de eindwerken een aparte beoordelingscategorie op te nemen voor methodologie. De eindwerken van de bacheloropleiding Theologie die volgens het panel niet aan het vereiste niveau voldeden (zie standaard 4), scoorden met name onvoldoende op het gebruik van methoden en onderzoeksvaardigheden. Dit werd door beoordelaars vaak wel erkend, maar omdat methode geen onderdeel uitmaakte van een bredere beoordelingsstandaard leidde dit toch geregeld tot een voldoende eindoordeel. De opleidingen hebben dit nu aangepast en een aparte beoordelingscategorie 'methode' ingevoerd met een gewicht van 20% voor het eindcijfer.

Het panel heeft de nieuwe beoordelingsprocedure van de eindwerken bestudeerd, inclusief een aantal beoordelingen van de drie opleidingen die op basis van deze procedure en met het aangepaste beoordelingsformulier zijn uitgevoerd. Ook heeft het panel met management, docenten en examencommissie gesproken over hun ervaringen met de nieuwe beoordelingswijze en het gezamenlijke beoordelingsoverleg. Het concludeert op basis daarvan dat de beoordelingsprocedure van de eindwerken op passende wijze is aangepast. Methodologie is sterker verankerd in de beoordelingscategorieën, en de opleidingen maken werk van het bereiken van consistentie in beoordelingen en het ijken van gebruik van de beoordelingscriteria. Het eindcijfer voor een scriptie is niet langer vanzelfsprekend het mathematisch gemiddelde van de cijfers van de twee beoordelaars, maar wordt in overleg tussen beiden afgestemd op basis van argumenten. Omdat dit tijdens een gezamenlijk beoordelingsoverleg met andere docenten plaatsvindt, kunnen docenten onderling van elkaar leren en ontstaat aldus een kalibratiemoment voor alle examinatoren. De docenten gaven daarbij aan het panel aan de collegiale feedback als zeer nuttig te ervaren. Omdat alleen bijzondere gevallen met een grotere afwijking tussen de beoordelaars besproken worden, blijft de procedure niet te tijdsintensief.

Het panel adviseert de opleidingen door te gaan op de ingeslagen weg en daarbij ook aandacht te blijven besteden aan het voorkomen van te grote verschillen tussen twee beoordelaars. Het panel heeft uit de becijfering in de afgelopen jaren gezien dat er in enkele incidentele gevallen nog steeds verschillen van meer dan twee punten tussen beoordelaars optreden. Het panel en de opleiding hebben hierover gesproken, waarbij de opleiding duidelijk heeft gemaakt dat het in deze gevallen om uitzonderingen ging, die onder andere te maken hadden met de overgangsfase naar de nieuwe werkwijze. Het panel begrijpt dat verschil van inzicht nooit helemaal te voorkomen is en heeft gezien de verklaringen van de opleiding voor deze gevallen begrip voor de individuele situaties. Wel wijst dit er volgens het panel op dat doorlopende aandacht voor ijking en kalibratie belangrijk is, zodat er binnen het docententeam een gedeelde consensus blijft bestaan over het gebruik van de beoordelingscriteria.

Alle opleidingen: Overige verbeterpunten toetsing

Naast de bovengenoemde herstelpunten is de visitatie in 2020 voor de opleidingen Theologie en Religiewetenschappen aanleiding geweest het systeem van toetsing integraal aan te passen. De opleidingen hebben onder andere ingezet op een grotere diversiteit aan toetsvormen en op het verhogen van de betrouwbaarheid en transparantie van beoordelingen.

Het panel concludeerde in 2020 dat met name in de bacheloropleidingen schriftelijke tentamens als toetsvorm domineerden en adviseerde meer variatie aan te brengen. De opleidingen hebben hier gehoor aan gegeven, en sluiten inmiddels ongeveer de helft van de bachelorvakken (43% voor Religiewetenschappen, 50% voor Theologie) af met een andere toetsvorm dan een schriftelijk tentamen, zoals een paper of presentatie. Hiermee hopen de bacheloropleidingen bovendien de toetsdruk beter te spreiden over de periodes. Voor de masteropleiding Theologie en Religiewetenschappen adviseerde het panel het aantal summatieve toetsmomenten terug te brengen om zo de toetsdruk voor studenten te verlagen. Dit speelde met name in de specialisaties Geestelijke Verzorging en Religie en Beleid. De masteropleiding heeft daarom een maximum van twee summatieve toetsen per vak ingevoerd. Overige tussentijdse opdrachten dienen een formatief karakter te hebben en bij te dragen aan het leerproces van de student, zonder dat dit invloed heeft op de eindbeoordeling van het vak. De examencommissie ziet toe op de variatie en planning van de toetsing in de opleidingen, gebaseerd op de rapportages die zij hierover ontvangt van de opleidingscoördinator.

Om de betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing te verhogen, zijn docenten van zowel de bachelor- als masteropleidingen vanaf het academisch jaar 2021-2022 verplicht om *rubrics* of antwoordmodellen op te stellen voor iedere toets en deze vooraf aan een collega voor te leggen voor feedback. Ook moeten docenten voor iedere toets achteraf een inzagemoment organiseren waarop studenten nadere toelichting bij hun beoordeling kunnen krijgen. Daarnaast komen de vakevaluaties van het voorgaande jaar terug in de studiehandleidingen om studenten te laten zien wat er met feedback op de vakken en de toetsing daarbinnen is gebeurd. Om docenten te helpen bij de uitvoering van dit verscherpte toetsbeleid, organiseren de opleidingen jaarlijkse professionaliseringsbijeenkomsten voor docenten, waarvan er inmiddels twee gehouden zijn.

Het panel stelt met goedkeuring vast dat de visitatie in 2020 voor de opleidingen een katalysator is geweest voor een grote kwaliteitsslag op het gehele systeem van toetsing. Het waardeert de doorgevoerde verbeteringen, en heeft daarbij de indruk dat er een cultuurverandering heeft plaatsgevonden in de opleiding. Het docententeam is enthousiast en gemotiveerd om het onderwijs naar een hoger niveau te tillen en werkt daarin actief samen. Het panel complimenteert de opleidingen met de grondigheid waarmee de aanbevelingen zijn opgepakt en met de daaruit voorkomende resultaten.

Overwegingen

De opleidingen hebben hun systeem van toetsing sinds de vorige visitatie grondig gerenoveerd en daarmee ruimschoots voldaan aan de door het panel opgelegde voorwaarden uit 2020.

- *Borgingsprocedure eindniveau.* De opleidingen hebben een degelijke borgingsprocedure van de eindwerken ontwikkeld. De examencommissie ziet op gedegen en proactieve wijze toe op de kwaliteit van zowel het eindniveau van alle opleidingen als van de vakken met steekproeven en controles, en is zich daarbij goed bewust van haar taken en verantwoordelijkheden.
- *Implementatie eindtermen in alle specialisaties.* De nieuwe eindtermen op het gebied van methodologie en de uitwerking hiervan in het nieuwe vak *Research Design* zorgen ervoor dat alle masterstudenten Theologie en Religiewetenschappen hierin op het juiste niveau onderwijs krijgen. Het panel moedigt de masteropleiding aan deze gedeelde methodologische basis te blijven bewaken. De examencommissie ziet toe op de implementatie van de eindtermen in alle specialisaties via een periodieke controle op de toetsplannen, die voor alle bachelor- en masteropleidingen en de specialisaties daarbinnen wordt uitgevoerd.
- *Beoordelingsprocedure eindwerken.* De beoordelingsprocedure van de eindwerken in de bacheloropleiding Theologie, en parallel daaraan ook in de bacheloropleiding Religiewetenschappen, is op passende wijze aangepast. De beoordeling van methodologie is sterker verankerd in het eindcijfer en het onderling overleg tussen de twee beoordelaars zorgt voor

een meer afgewogen argumentatie van het eindcijfer. Het gezamenlijke beoordelingsoverleg is een nuttig kalibratiemoment voor examinatoren. Het panel adviseert op deze weg voort te gaan en te blijven streven naar een gedeelde consensus over het gebruik van beoordelingscriteria om te grote verschillen tussen beoordelaars in de toekomst te voorkomen.

Conclusie

Het panel concludeert dat Standaard 3 voor de bacheloropleiding Religiewetenschappen voldoet.

Het panel concludeert dat Standaard 3 voor de bacheloropleiding Theologie voldoet.

Het panel concludeert dat Standaard 3 voor de masteropleiding Theologie en Religiewetenschappen voldoet.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Het panel was in 2020 van oordeel dat drie van de zeventien bestudeerde eindwerken van de bacheloropleiding Theologie niet aan het gewenste bachelorniveau voldeden. Met name op het gebied van onderzoeksvaardigheden lieten deze scripties te wensen over. Het panel beval aan het onderwijs in onderzoeksvaardigheden, en daarbij met name het gebruik van methoden en het academisch schrijven, te versterken en studenten intensiever te begeleiden tijdens het uitvoeren van hun bacheloreindwerk.

Verbetering bacheloronderwijs onderzoeksvaardigheden

De bacheloropleiding Theologie heeft zowel de leerlijn onderzoeksvaardigheden als de leerlijn academische vaardigheden sterker in het curriculum geïntegreerd. Bachelorstudenten (ook die van de opleiding Religiewetenschappen) volgen met ingang van 2021-2022 drie methodenvakken, met daarbij de mogelijkheid om te specialiseren in literair-historisch, systematisch of empirisch onderzoek. Om schrijfvaardigheden te versterken volgen studenten als onderdeel van het eerstejaarsvak *Academische vaardigheden* een introductie op academisch schrijven. Deze cursus is nu verplicht voor alle bachelorstudenten, ook de studenten in het verkorte tweejarige programma die hier in 2020 nog vrijstelling voor kregen. In het tweede jaar versterken studenten hun vaardigheden door het schrijven van enkele papers, zodat zij het academisch schrijven al getraind hebben voor zij aan hun bacheloreindwerk beginnen.

Het panel waardeert de doorgevoerde verbeteringen in het onderwijs in onderzoeksvaardigheden. Het stelt vast dat methodenonderwijs en academische vaardigheden hiermee sterker in de bacheloropleidingen ingebed zijn. Studenten en docenten zijn positief over het nieuwe vaardighedenonderwijs en prijzen daarbij ook de flexibiliteit om in verschillende methoden te kunnen specialiseren. De versterkte aandacht voor methoden zag het panel ook terug in de bestudeerde bacheloreindwerken (zie onder), waarbij studenten in een aparte methodenparagraaf reflecteren op de gebruikte methoden in het onderzoek.

Intensivering van de individuele begeleiding bij de bachelorthesis.

Wat betreft de begeleiding heeft de opleiding naast groepsbegeleiding individuele begeleiding bij het bacheloreindwerk ingevoerd. Studenten krijgen het grootste deel van hun begeleiding nog altijd in een academische werkplaats met enkele andere studenten samen, maar ontvangen daarnaast nu individueel feedback op hun onderzoeksopzet. Pas als de begeleider de onderzoeksopzet van voldoende niveau vindt, kan de student verder met het uitwerken hiervan. Daarnaast is er een tweede, optioneel individueel feedbackmoment voorafgaand aan indiening van de thesis. De bacheloropleidingen hebben er niet voor

gekozen helemaal naar individuele begeleiding over te stappen; studenten waarderen het samenwerken met en de peer feedback van medestudenten. Ook maakt het begeleiden van studenten in groepen de werklast voor docenten hanteerbaar: met de bacheloropleidingen Theologie en Religiewetenschappen en de studenten uit de premaster gecombineerd studeren er meestal zo'n 70 studenten tegelijk af bij een beperkt aantal docenten.

Het panel waardeert de versterking van de individuele begeleiding bij de bachelorthesis en begreep van studenten dat die vaak waardevolle feedback oplevert. Daarnaast heeft het begrip voor de keuze om de werkplaatsen te behouden, gezien de positieve ervaring van studenten en docenten hiermee. Wel suggereert het panel om het tweede individuele feedbackmoment aan het einde van het thesistrject voor alle studenten verplicht te stellen. Het begreep dat studenten hier vaak niet voor kiezen omdat dit de inleverdeadline met twee weken vervroegt. Op basis van de bekeken thesissen kreeg het panel de indruk dat er soms onvolkomenheden in een eindversie overblijven die met een korte revisieperiode op te lossen waren geweest en de thesis naar een hoger niveau had getild. Een extra feedbackmoment met een docent helpt studenten daarbij om beter te laten zien wat zij in huis hebben.

Kwaliteit eindwerken bachelor Theologie

Voorafgaand aan de visitatie heeft het panel de drie eindwerken van de bacheloropleiding Theologie uit de academische jaren 2020-2021 en 2021-2022 bestudeerd. Het panel concludeert op basis van de gelezen eindwerken dat het eindniveau van de bacheloropleiding Theologie aan het vereiste basisniveau voldoet. De onderwerpen waren gevarieerd en relevant, en de extra aandacht voor methodologie was duidelijk zichtbaar. Zoals hierboven besproken had een extra feedbackmoment voor indiening sommige theses beter gemaakt. Ook had het panel in één geval de indruk dat een student meer hulp had kunnen gebruiken bij het inkaderen van het gekozen onderwerp en de daaraan gerelateerde onderzoeksvraag. Het adviseert de opleiding hier aandacht voor te blijven houden tijdens de begeleiding en ook verder na te denken over het sturen van het keuzeprocess van studenten door thema's nadrukkelijk in te bedden in de aanwezige onderzoeksexpertises. In al deze gevallen was het panel desondanks overtuigd dat studenten aan het vereiste eindniveau van de opleiding voldeden.

Overwegingen

Het panel concludeert op basis van de thesissen dat afgestudeerden van de bacheloropleiding Theologie de beoogde leerresultaten van de opleiding realiseren en dat de opleiding daarmee voldoet aan de door het panel opgelegde voorwaarden.

- *Verbetering onderwijs onderzoeksvaardigheden.* De opleiding heeft, samen met de bacheloropleiding Religiewetenschappen, het methoden- en vaardighedenonderwijs binnen de opleiding voldoende versterkt door het invoeren van extra methodenvakken en door het versterken van het schrijfproces. De effecten hiervan zijn zichtbaar in de eindwerken van de opleiding.
- *Intensiveren individuele begeleiding.* De opleiding heeft, ook hier samen met de bacheloropleiding Religiewetenschappen, de individuele begeleiding bij de bachelorthesis versterkt door toevoeging van twee individuele feedbackmomenten. Het panel ziet hierin een duidelijke verbetering. Het adviseert hierbij beide feedbackmomenten verplicht te stellen, en extra aandacht te geven aan begeleiding voor bij keuze en inkadering van het afstudeeronderwerp.

Conclusie

Het panel concludeert dat Standaard 4 voor de bacheloropleiding Theologie voldoet.

Eindoordeel

Het oordeel van het panel over de bacheloropleiding Religiewetenschappen is positief

Het oordeel van het panel over de bacheloropleiding Theologie is positief.

Het oordeel van het panel over de masteropleiding Theologie en Religiewetenschappen is positief.

Bijlage 1. Programma visitatiebezoek

Vrijdag 4 november 2022

10.30 - 11.30	Vorbereidend paneloverleg
11.30 - 12.15	Interview Opleidingsmanagement
12.15 - 13.00	Lunch
13.00 - 13.30	Interview Examencommissie
13.45 - 14.15	Interview Studenten en recente alumni (alle opleidingen)
14.30 - 15.00	Interview Docenten (alle opleidingen)
15.00 - 15.45	Opstellen oordelen
16.00 - 16.30	Mondelinge terugkoppeling

Bijlage 2. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voor en tijdens het bezoek onder andere de volgende materialen geraadpleegd. Nadere gegevens over de bestudeerde eindwerken zijn beschikbaar via Academion.

- Rapporten en NVAO-besluiten van de visitatie in 2020
- Herstelplan (2020)
- Rapport implementatie herstelplan (2022)
- Overzicht curricula
- Onderwijs- en Examenreglementen
- Voorbeelden toetsdossiers alle opleidingen
- Verslag beoordeling bachelorwerkstukken 20-21 en 21-22
- Verslag bespreking beoordelingsrondes met examencommissie 21-22
- Jaarverslag examencommissie 21-22
- Voorbeeld vakevaluaties en verwerking daarvan in studiehandleidingen
- Studiehandleiding bachelor eindwerkstuk Theologie en Religiewetenschappen 21-22
- Studiehandleiding masterscriptie Religiewetenschappen 21-22
- Studiehandleiding Methoden van Religieonderzoek (bachelor) 21-22
- Studiehandleiding Research Design (master) 21-22
- Studiegids masterspecialisatie Geestelijke Verzorging
- 3 eindwerken en beoordelingsformulieren uit de periode 2020-2022 van de bachelor Theologie
- 14 eindwerken en beoordelingsformulieren uit de periode 2020-2022 van de bachelor Religiewetenschappen
- 10 eindwerken en beoordelingsformulieren uit de periode 2020-2022 van de master Theologie en Religiewetenschappen